

26 / 02 / 2008 10:10

Çerkez Ethem nasıl 'hain' oldu?

Bir Vekil maaş zammı öyküsü

Milli Mücadele'ye büyük katkılar yapan Çerkez Ethem'in, kahramanlıktan, hainliğe hızlı geçişinde, mebuslara 40 kat yapılan maaş zammının etkisi oldu mu? Ethem'in Meclis'e hitaben yazdığı zehir zemberek telgraf neydi?

MUHAMMET KUTLU'nun özel haberi

TBMM'nin vekil maaşlarına kaşla göz arasında yaptığı ancak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın son dakika talimatıyla bundan vazgeçildiği biliniyor...

Vekillerin bu gayreti büyük eleştiri konusu haline gelmiş durumda. Ancak Meclis'i özlük hakları konusunda eleştirirken dikkat edilmesi gerekiyor.

Çünkü Meclis bu konuda çok korumacı olabiliyor. Bunun örnekleri tarihimizde mevcut.

Milli Mücadele'ye büyük katkılar yapan Çerkez Ethem'in, kahramanlıktan, hainliğe hızlı geçişinde, Meclis'in yaptığı mebuslara maaş zammının ardından Meclis'e hitaben yazdığı zehir zemberek bir telgrafın büyük rolü olduğunu biliyor muydunuz?

İşte konuyla ilgili bazı gerçekler:

Ankara'da Meclis'i toplayarak milli mücadeleyi başlatan Mustafa Kemal Atatürk ile, kurduğu Kuvva-i Seyyare'si ile Batı cephesinde Yunan kuvvetlerine karşı yıldırma savaşları vererek Ankara'ya zaman kazandıran Ethem Bey arasında zamanla sürtüşmeler başlamıştı.

Ankara, Yunanlılara karşı verdiği büyük mücadele yanında, yurt içinde Ankara'daki Meclis'e karşı çıkan isyanları da bastıran Ethem Bey'in bazı tutum ve davranışlarından, milli mücadelenin önderi olmaya heveslendiği izlenimi edindiğinde ipler gerilmişti.

24 Ekim 1920'de, Batı Cephesi Komutanı Ali Fuad (Cebesoy) Paşa'nın emrindeki iki piyade tümeni ve Ethem Bey'in Kuva-yı Seyyâresi, Ankara'nın itirazlarına rağmen, Gediz'de konuşlanmış olan Yunan tümenine bir baskın yaptı.

Baskın, Ethem Bey'e göre 'başarılı', Ankara'ya göre 'başarısız'dı.

Ali Fuad Paşa, bu baskından sonra Moskova'ya elçi olarak gönderildi, yerine Ethem Bey'in hiç sevmediği Albay İsmet Bey getirildi.

Sonunun yaklaştığını hisseden Ethem Bey, önce İsmet Paşa'nın karargâhına silahlı baskın düzenledi.

Ardından, Mustafa Kemal'in İstanbul'dan gelen Yusuf İzzet Paşa'yla buluşma bahanesiyle kendisini Bilecik'te öldürtmeye teşebbüs ettiğini ileri sürerek Kütahya'ya geçti.

Ethem Bey, 9 Aralık 1920'de, Mustafa Kemal'e, "Paşam, hayatınız ve mevkiiniz bendenizce son dereceye kadar mukaddesattan sayılır... İnsan hatasız olmak, ikaz etsinler. Ben, memleketin selameti için amir kabul ettiğimin değil, en aciz mensupların bile mütalaasına müracaat ediyorum" demişti.

Fakat kendisiyle görüşmek üzere Meclis tarafından gönderilen Nasihat Heyeti'nin iyimser raporlarına rağmen, Mustafa Kemal, 27 Aralık 1920'de, meselenin 'kuvvet yoluyla hallolması' için Batı ve Güney Cephesi komutanlarına birer telgraf çekmiştir.

Meclis zabıtlarına bakılırsa, Ethem Bey, bu telgraftan iki gün sonra, yani 29 Aralık'ta Meclis'e ağır eleştiriler içeren bir telgraf çekti. Telgrafın içeriği ağırlıklı olarak henüz vatan kurtarılmamışken, halk perişan bir şekilde milli mücadeleye varını yoğunu seferber etmişken, Meclis'in mebusların maaşlarına ve bütçesine yaptığı zammı eleştiren

ifadelerden oluşuyordu. Mebuslar maaşlarının 40 kat artmasını talep etmişlerdi...

'Hain' İlanına Neden Olan Telgraf

Mustafa Kemal, Ethem Bey'in zehir zemberek telgrafını Meclis'te öfkeyle okuduktan sonra milletvekilleri arasında ateşli bir tartışma başladı ve iki gün sonra iki oy farkla Ethem Bey 'hain' ilan edildi.

Burada ilginç olan nokta, Meclis zabıtlarında sadece 'telgraf okundu' ibaresinin olması, buna karşın metnin olmamasıdır. Bu konu önemlidir çünkü Ethem'in hangi ifadelerinin 'vatan haini' ilan edilmesine neden olduğu bilinmemektedir.

Zabıtta yer almayan metin, ilk kez 1955 yılında Yunus Nadi tarafından bastırılan "Çerkes Ethem Kuvvetlerinin İhaneti" adlı broşürde boy gösterir.

Buna göre telgraftaki en ağır itham "Ankara'da toplanan Meclis'in ne şekilde toplandığını tabii hepimiz biliyoruz. İlk icraatı da bu fakir milletin sırtından kendilerine senede üç yüz bin kûsur lira tahsisat yapmaları olmuştur ki, senede içlerinde yüz lirayı bir arada gören pek azdır. Şimdi bol bol dalkavuklukla meşguldürler" ifadesiydi.

Bu telgrafa kadar Meclis'te büyük bir desteği bulunan Ethem Bey, bu desteğini birden kaybeder. O güne kadar kendisinden "Ethem Bey" diye bahsedilirken, telgraftan sonra "Çerkez Ethem" diye anılmaya başlanır.

Ocak ayı başında kendisini teslim almak için gönderilen 11. Tümen'in iki alayı ile 61. Tümen'in toplam mevcudu yaklaşık 13 bin kişidir. Ethem Bey'in emrinde o sırada emrinde 2000 kadar milis vardır.

Adamlarına düzenli orduya teslim olmak; dağa çıkmak ve Yunanlılara sığınmak şeklinde üç seçenek sunan Ethem Bey'in kardeşleri Yunanlılara sığındıktan sonra, kararından vazgeçerek, 300 kişilik birliği ile süre Manyas, Sındırgı, Susurluk civarında dolaşması, durumu içine sindiremediğini gösterir.

Ancak, İsmet Bey'e soyadını kazandıran I. İnönü Muharebesi'nin kazanılmasından sonra Ankara'nın elinin güçlendiğini görünce, 27 Ocak'ta, 64 adamı ile serbest geçiş hakkı talebiyle Yunanlılara teslim olmak zorunda kalır.

Milli Mücadele yıllarında birlikte hareket eden Mustafa Kemal Atatürk'le Çerkez Ethem'in yolları daha sonra ayrıldı...